

Pavao MAŠIĆ

Povodom 85. godišnjice rođenja Anđelka Klobučara

foto: Siniša Uštulica

Skladatelj, orguljaš i glazbeni pedagog Anđelko Klobučar (Zagreb, 11. srpnja 1931.) diplomirao je 1955. g. na Teorijsko-historijskom odsjeku Muzičke akademije u Zagrebu, a također je pohađao i studij kompozicije (kod Mile Cipre) i orgulja (kod Franje Lučića). Usavršavao se u orguljama kod Antona Nowakowskoga u Salzburgu (1959. – 1960.) i skladanju kod Andréa Joliveta u Parizu (1965. – 1966.).

Do 1963. g. radio je kao srednjoškolski nastavnik u Zagrebu, a od 1958. do 1963. g. bio je glazbenim suradnikom u »Dubrava filmu« u Zagrebu. Od 1968. g. djeluje na Muzičkoj akademiji kao nastavnik teorijskih predmeta (izabran je za redovitoga profesora 1983. g.), djelujući istovremeno kao predavač i na Institutu za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« pri Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, od 1963. godine, tj. od osnutka Instituta. Od 1958. do 1996. g. bio je orguljašem zagrebačke prvostolnice. Od 1995. do 2000. g. godine voditelj je seminara za interpretaciju suvremene glazbe pri Ljetnoj orguljaškoj školi u Šibeniku u kojoj je bio i direktor Programskoga vijeća.

Član je Hrvatskoga društva skladatelja, Hrvatskoga društva glazbenih umjetnika, Hr-

vatskoga društva glazbenih teoretičara i redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Odlikovan je mnogobrojnim nagradama i priznanjima, među ostalima i Odličjem Reda »Danice hrvatske« s likom Marka Marulića, Vjesnikovom Nagradom za glazbu »Josip Štolcer Slavenski«, Nagradom »Vladimir Nazor« za životno djelo, Nagradom Grada Zagreba za mnogostruki doprinos u promicanju djela hrvatskih skladatelja i poticanje skladanja za orgulje, Nagradom »Ivan Lukačić« za rad na hrvatskoj glazbenoj baštini s osobitim obzirom na rekonstrukciju Bajamontijeva oratorija *Prijenos sv. Dujma*, Nagradom »Porin« za poseban doprinos hrvatskoj glazbenoj kulturi i sličnim priznanjima. Kao jedan od najznačajnijih hrvatskih umjetnika i orguljaša, Klobučar je redovito nastupao

solistički i uz orkestar u zemlji i inozemstvu (katedrali Westminster u Londonu, katedrali u St Albansu, katedrali Notre-Dame u Parizu, bazilici sv. Marije Anđeoske u Asizu, koncertnim dvoranama u Moskvi, Sankt Peterburgu, Vilniusu, Kijevu, Olivi, Bratislavi). Velik broj koncerata održao je na povijesnim orguljama diljem Hrvatske oživljujući pritom hrvatsku glazbenu baštinu, a pred hrvatskom je publikom predstavio prvi put i orguljski opus Oliviera Messiaena. Klobučarov opsežan opus obuhvaća simfonijsku, koncertnu, komornu, vokalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu, a važan dio pripada filmskoj i crkvenoj glazbi. Tvorac je sedamdesetak skladba za orgulje, u kojima su one tretirane solistički, koncertno ili kao komorni instrument, čime je bitno obogatio repertoar hrvatske glazbe za orgulje.

KRONOLOGIJA

1931.	Rođen u Zagrebu 11. srpnja u obitelji Franje i Marije Klobučar, kao mlađi brat Berislava, kasnije istaknuta dirigenta, koji će dugo djelovati u Bečkoj državnoj operi.
1940.	Započinje privatno učiti glasovir kod gđe Stražnicki.
1945.	Prvi put čuje orgulje u zagrebačkoj katedrali slušajući orguljaša Mladena Stahuljaka.
1947.	Započinje redovito svirati u crkvi sv. Ivana (Nova Ves), gdje utemeljuje muški zbor, te u crkvi Sv. obitelji u Zagrebu.
1947. – 1948.	Uči orgulje kod Albe Vidakovića na Srednjoj glazbenoj školi Državnoga konzervatorija u Zagrebu.
1949.	Završio je gimnaziju u Zagrebu.
1949. – 1953.	Uči orgulje u klasi Franje Lučića na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.
oko 1950.	Pod pseudonimom K. Bučar, objavljuje prvu skladbu – <i>Božićni preludiji</i> , kao plod privatne pouke kod Albe Vidakovića.
1950. – 1954.	Uči kompoziciju u klasi Mile Cipre na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.
1952.	Javnom izvedbom vlastite <i>Passacaglie</i> za orgulje u Hrvatskome glazbenom zavodu prvi se put predstavlja kao skladatelj.
1954.	Nakon odlaska Mladena Stahuljaka, na poziv Albe Vidakovića, preuzima mjesto orguljaša u zagrebačkoj katedrali, gdje povremeno svira orgulje.
1955.	Diplomira na Historijsko-teorijskom odjelu Muzičke akademije u Zagrebu 30. lipnja obranom diplomskoga rada <i>Franjo Dugan, život i rad</i> (mentor Josip Andreis).
1956. – 1958.	Djeluje kao srednjoškolski nastavnik glazbenoga odgoja u Zagrebu.
1958. – 1963.	Djeluje kao glazbeni suradnik <i>Dubrava filma</i> u Zagrebu.
1958.	Postaje glavni orguljaš zagrebačke katedrale.
1959. – 1960.	Usavršava se kod orguljaša Antona Nowakowskoga na Ljetnoj orguljskoj akademiji u Salzburgu.
1963. – 1968.	Djeluje kao profesor teorijskih predmeta u Muzičkoj školi »Blagoje Bersa« u Zagrebu.
1963. – 2000.	Djeluje kao profesor na Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu, gdje predaje kolegije Fuga, Osnove polifone kompozicije i Improvizacija.
1965. – 1966.	Usavršava se kod skladatelja André Joliveta u Parizu.
1968. – 2001.	Djeluje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu od 1968. u zvanju docenta, od 1977. u zvanju izvanrednog profesora, a od 1983. u zvanju redovnog profesora. U zvanje profesora emeritusa izabran je 2012. g. Predaje kolegije Glazbeni oblici i stilovi, Polifonija i Solfeggio.
1969.	Urednik je glazbenoga priloga u <i>Svetoj Ceciliji</i> , časopisu za crkvenu glazbu, do 1978. g.
1970.	Cjelovečernji koncert skladbi J. S. Bacha u Koncertnoj dvorani P. I. Čajkovskoga u Moskvi.
1970.	Dobitnik Nagrade »Milka Trnina« za koncertnu djelatnost.
1973.	Koncertna gostovanja u westminsterskoj katedrali u Londonu, katedrali u St Albansu i Velikoj koncertnoj dvorani Lenjingradske filharmonije.

1974.	Praizvedba koncerta za orgulje <i>Memento</i> Stjepana Šuleka u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskoga u Zagrebu.
1975.	Snimio prvu u nizu gramofonskih ploča sa solističkim repertoarom za orgulje.
1976.	Praizvedba skladbe <i>Per aspera ad astra</i> za orgulje i veliki simfonijski orkestar Borisa Papandopula u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskoga u Zagrebu, povodom 70. rođendana Borisa Papandopula.
1978.	Koncertno gostovanje u katedrali Notre-Dame u Parizu, s repertoarom skladbi hrvatskih skladatelja.
1980.	Pročelnik Odjela za kompoziciju i glazbenu teoriju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu do 1993. g. i ponovo u razdoblju od 1995. do 2000.
1982.	Koncertno gostovanje u bazilici Svete Marije Anđeoske u Asizu, gdje izvodi <i>Pjesmu stvorova sv. Franje Asiškoga</i> .
1984.	Dobitnik Nagrade »Josip Štolcer Slavenski« za <i>Koncert za orgulje i orkestar</i> .
1985.	Glazbeni urednik Hrvatske liturgijske pjesmarice <i>Pjevajte Gospodinu pjesmu novu</i> .
1986.	Ciklus od tri koncerta s djelima Oliviera Messiaena u franjevačkoj crkvi na Kaptolu u Zagrebu (11. – 25. svibnja), povodom skladateljeva 78. rođendana.
1988. – 1992.	Član suradnik Razreda za glazbenu umjetnost i muzikologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.
1989.	Dobitnik je Nagrade »Vladimir Nazor« za <i>Partitu »Ad Pavlinos«</i> za orgulje i za izvedbu skladbe <i>La Nativité du Seigneur</i> Oliviera Messiaena.
1991.	Dobitnik je Nagrade »Ivan Lukačić« za koncert francuske barokne glazbe na Varaždinskim baroknim večerima.
1992.	Redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.
1994.	Voditelj seminara za interpretaciju suvremene orguljske glazbe (do 1998.) u okviru Orguljaške ljetne škole u Šibeniku, čiji je ujedno i programski ravnatelj od 1999. do 2008.
1995.	Dobitnik Nagrade »Vladimir Nazor« za životno djelo.
1995. – 2001.	Zajedno s Miroslavom Martinjakom uređuje glazbeni prilog u <i>Svetoj Ceciliji</i> , časopisu za crkvenu glazbu.
1996.	Dobitnik odlikovanja Reda »Danice hrvatske« s likom Marka Marulića za zasluge u kulturi.
1997.	Dobitnik Nagrade Grada Zagreba za mnogostruki doprinos glazbenoj umjetnosti, posebno promicanju djela hrvatskih skladatelja i poticanju skladanja za orgulje.
1999.	Dobitnik Nagrade »Ivan Lukačić« za rad na hrvatskoj glazbenoj baštini: rekonstrukciji oratorija <i>Prijenos sv. Dujma</i> Julija Bajamontija.
2001.	Dobitnik Nagrade »Porin« za najbolju skladbu klasične glazbe (za solo ili manji sastav) – <i>Koncert za orgulje i timpane</i> .
2002.	Dobitnik Nagrade »Porin« za životno djelo.
2011.	Dobitnik Nagrade »Lovro pl. Matačić« za životno djelo.
2012.	Dobitnik Nagrade »Porin« za najbolju skladbu klasične glazbe – <i>Muzika za orgulje i orkestar</i> .
2015.	Dobitnik Nagrade »Porin« za najbolju skladbu klasične glazbe – <i>Hommage à Bach</i> .

ANĐELKO KLOBUČAR – PRILOG BIOGRAFIJI

Iako je u hrvatskoj orguljskoj glazbi broj skladba nastalih u 20. stoljeću (pogotovo nakon 1945. g.) razmjerno velik, upravo se opus Anđelka Klobučara svojom opsežnošću i kakvoćom izdvaja u veću i vrijedniju cjelinu. Takvo što i ne iznenađuje budući da je riječ o odličnu orguljašu, improvizatoru i skladatelju čija je glazbenička praksa bila neraskidivo vezana za orgulje zagrebačke katedrale, važan instrument u opusu njemačkoga graditelja Eberharda Friedricha Walckera (sagrađene 1855. g.). Te orgulje, ujedno i najveće na prostoru Hrvatske, bile su trajnom inspiracijom skladatelju, čijem orguljskomu opusu uistinu pripada središnje mjesto u hrvatskoj orguljskoj glazbi. Pritom valja naglasiti kako bi određivanje Klobučara isključivo kao orguljaša i skladatelja orguljske glazbe – kakvo je još i danas u velikoj mjeri prisutno – bilo pogriješno pa bi umanjivalo vrijednost i učinke

njegova širokoga djelovanja kao skladatelja orkestralne, komorne, solističke i filmske glazbe, koncertnoga orguljaša i improvizatora, glazbenoga pedagoga i pisca te crkvenoga glazbenika. Preneseno u brojčane pokazatelje, Klobučarev opus zasad ima zabilježene 232 skladbe, uz još 120 naslova filmske glazbe te još neutvrđena, ali pozamašna broja liturgijskih skladba.

Prije pomnijega komentara Klobučareva orguljskoga opusa potrebno je ukratko se osvrnuti na njegovu koncertnu djelatnost, repertoarne sklonosti i obrazovni put kao važne formativne elemente skladateljeve osobnosti. Izuzev najranije poduke orgulja koju je primio od Albe Vidakovića (istaknutoga crkvenoga glazbenika, skladatelja, muzikologa i orguljaša, utemeljitelja Instituta za crkvenu glazbu), Klobučar – po vlastitim riječima – najveći utjecaj na odluku da se posveti orguljama pripisu-

Klobučareva je glazbenička praksa bila neraskidivo vezana za orgulje zagrebačke katedrale, važan instrument u opusu njemačkoga graditelja Eberharda Friedricha Walckera (sagrađene 1855. g.).

je Mladenu Stahuljaku, jednomu od orguljaša zagrebačke katedrale u vremenu nakon Drugoga svjetskoga rata. Stahuljak je kao predstavnik leipziške škole (studirao je u klasi Günthera Ramina, tadanjega orguljaša crkve sv. Tome u Leipzigu) predstavio tadanjoj zagrebačkoj sredini novi, koloristički pristup u oblikovanju orguljskoga zvuka, što je Klobučaru bilo iznimno atraktivno obilježje orguljskoga muziciranja, za razliku od koncepta zasićenoga orguljskoga zvuka, temeljena na fundamentalnim 8' registrima, kakvima se služio Franjo Dugan, tadanji glavni katedralni orguljaš. Stahuljakov kolorizam s jedne strane i s druge strane klasični pristup koji se temelji na kontrapunktnom slogu i jasnim tradicionalnim formama, kakav je u svojim skladbama zastupao Vidaković (nekadanji đak Papinskoga instituta za crkvenu glazbu u Rimu), imaju se promatrati kao dva važna obilježja koja će Anđelko Klobučar usvojiti i zastupati u svojem budućem stvaralaštvu.

Nakon Drugoga svjetskoga rata započinje teško razdoblje za crkvene glazbenike i orguljaše: Dugan i Stahuljak prestaju djelovati u zagrebačkoj katedrali zbog političkih prilika, a

zbog istih su razloga koncerti koje Klobučar prati kao slušatelj uglavnom anonimni, jer, osim najavljenih termina održavanja i repertoara, ime izvođača u pravilu ostaje nepoznato. Tek se koncem pedesetih godina 20. stoljeća otvaraju mogućnosti za odlazak u inozemstvo: godine 1959. Klobučar odlazi na usavršavanje u Salzburg njemačkomu orguljašu Antonu Nowakowskiu (profesoru orgulja u Pragu i Stuttgartu, nekadanjemu učniku Karla Straubea i tada vrlo cijenjenu interpretu skladba J. S. Bacha i suvremenih njemačkih skladatelja), s kojim proučava orguljske opuse J. S. Bacha, D. Buxtehudea i J. Pachelbela. Snažan utjecaj na Klobučara ostavlja i studijski boravak u Parizu 1965./66. g., u klasi André Joliveta, gdje dolazi u doticaj sa suvremenom francuskom orguljskom glazbom i njezinim važnim predstavnicima, poput Oliviera Messiaena i drugih. Upravo će u francuskoj orguljaškoj tradiciji i orguljskoj improvizaciji, kao njezinoj temeljnoj disciplini, Klobučar pronaći nadahnuće za daljnje usmjerenje svojega skladateljskoga djelovanja. To je ponajprije vidljivo u njegovim vlastitim kompozicijama za orgulje, a još više u odabiru repertoara s kojim se Klobučar predstavlja diljem Europe i država tadanjega SSSR-a, u kojemu osim njegovih vlastitih kompozicija najčešće prevladavaju djela J. S. Bacha i francuskih skladatelja Césara Francka, Jehana Alaina, Jeana Langlaisa, Oliviera Messiaena i Marcela Dupréa. Uz neprestanu brigu oko izvođenja skladba za orgulje suvremenih hrvatskih skladatelja, valja istaknuti i trajno bavljenje

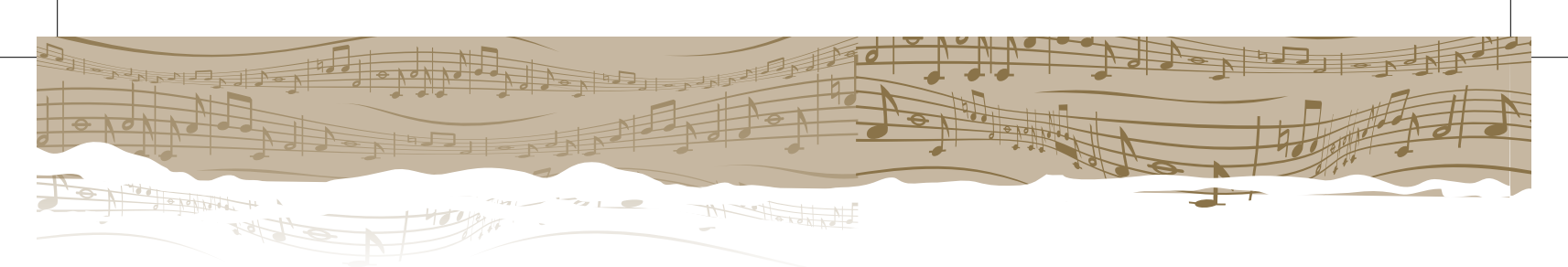
orguljskim opusom Oliviera Messiaena, čiji je »autentični tumač i promicatelj« u Hrvatskoj upravo Klobučar. Tako je 1986. g. Klobučar održao tri koncerta – u svega 15 dana – na kojima je izveo najveći dio Messiaenova opusa: *L'Ascension (Uzašašće)*, *Les Corps glorieux (Slavna tijela)*, *Livre d'orgue (Knjiga za orgulje)*, *Messe de la Pentecote (Duhovska misa)* i *Meditations sur le Mystère de la Sainte Trinité (Meditacije o misteriju Presvetoga Trojstva)*. Prema Klobučarevim riječima, upravo mu je Messiaenov ciklus *La Nativité du Seigneur (Rođenje Gospodinovo)* bio među najomiljenijim skladbama u repertoaru koji je redovito izvodio, a svoje bavljenje Messiaenovom glazbom zaokružio je 1991. g. cjelovitim izvedbom opsežna ciklusa *Livre du Saint Sacrement (Knjiga Presvetog Sakramenta)*.

Klobučarev opus za orgulje – work in progress

Ukoliko bi trebalo u kraćim crtama naznačiti neke osnovne elemente Klobučareva orguljskoga opusa, valjalo bi najprije poći od problema *glazbenoga teksta*. S obzirom na to da su mnoge autorove skladbe nastale iz čina improvizacije, tekst ponekad nije uređen do zadnjeg detalja, katkad je riječ o improvizacijama više-manje fiksiranima u zapis, pogotovo u kompozicijama koje je skladatelj sam izvodio. Naravno, kad su skladbe nastale po narudžbi drugih interpretata ili ih je skladatelj izričito posvetio kojem izvođaču, tad je tekst potpuno uređen. Isto je tako i sa skladbama koje su bile pripremane za tisak, uglavnom u autorovoj vlastitoj nakladi. Pitanje izbora registara koji nisu

uvijek detaljno specificirani u konačnici je odnos skladateljevih uputa i interpretovih želja te mogućnosti instrumenta na kojemu se skladba izvodi. Pritom, u idealnom smislu, valja imati na umu bogat zvukovni spektar orgulja zagrebačke katedrale kao Klobučareva instrumenta *par excellence*, ali i skladateljevu prilagodljivost u osobnom tumačenju klasičnih, većinom tradicionalnih, registracijskih rješenja.

Odličan pregled Klobučareva stvaralaštva za orgulje do 1989. g. prva je ostvarila Hana Breko u svojem diplomskom radu na Muzičkoj akademiji (Zagreb, 1993.), ponudivši toliko potrebnu odrednicu skladateljeva jezika: »Njegov izbor svojevrstni je kompromis u pogledu izbora kompozicijsko-tehničkih postupaka, na razmeđi hindemitovskih kvartnih akorada i proširenog tonaliteta, i francuske težnje ka homofonom tkivu i kolorističkom tretmanu orgulja.« Klobučarev skladateljski jezik, premda iznimno bogat disonancijom, proizlazi iz vlastite mu orguljaške prakse, pa će se tako u skladbama za orgulje, u tehničko-interpretativnom pogledu, uvijek pronaći »svirljivi« modeli i muzičke figure jasno izvedene iz osobite tonske i tehničke prirode samih orgulja, kao instrumenta. Kako je Nikša Gligo već ranije ustvrdio, Klobučareva se »glazba poigrava s novoklasičizmom kao, zapravo, maglovitim stilskim određenjem, a da mu se nikada ne priljubljuje« (citat iz programske knjižice autorskoga albuma *Anđelka Klobučara, »Cantus«*, 2011.). Izvornost i svježina Klobučareva skladateljskoga nabra izrazito je prisutna tijekom čitava opusa za orgulje, koji nipošto nije dovršen (Klobučar i dalje

neumorno sklada!), očitujući se u izboru tradicionalnih postupaka, poput motivičkoga rada i jasne formalne preglednosti (uza svjesno izbjegavanje dodekafonije i aleatorike), u kombinaciji s istraživanjem zvukovnog potencijala instrumenta, u čemu je možda najvažnije oslobađanje boje zvuka i kolorizam (pod utjecajem francuske orguljske škole, ali i orguljaša Mladena Stahuljaka). Upravo je koloristički tretman orgulja osnovna razlika između tradicionalnoga shvaćanja zasićena i homogena orguljskoga zvuka kakvim su određeni opusi hrvatskih skladatelja do Klobučara (Dugan, Vidaković, Odak, Kolb) i Klobučareva vrlo osobna viđenja orguljskoga zvuka, koji se u nekim slučajevima ostvaruje i komponiranjem zvukom (*Klangkomposition*).

Promatrajući opsežan Klobučarev opus za orgulje solo koji navodimo u zasad potpunu popisu, uočavamo da postoje brojni primjeri tzv. apsolutne glazbe, koji slijede tradicionalni trostavačni model s rasporedom stavaka: brzi – polagani – brzi (*Triptychon*, *Prva* i *Druga sonata*, *Preludij*, *interludij* i *postludij*, *Hommage à Cecchini*, potom tri minijature povezane u ciklus pod nazivom *Intrada*, *pastoral* i *toccata*, kao i niz drugih skladba oblikovanih po principu triptiha); trostavačni model u tek dva slučaja zamijenjen je dvostavačnim kako to pokazuje diptih *Fantazija* i *Toccata* (pri čemu su oba stavka, na razini mikroforme, opet oblikovani trodijelno) te skladba *Cantabile* i *Scherzo*. Trostavačna forma postupno se razvija u jedinstveni stavak duljega opsega, primjerice u skladbama *Vitrail*, *Treća so-*

nata, *Musica festiva*, *Hommage à Bach* i *Collage*, bilo da je riječ o još uvijek prepoznatljivoj trodijelnosti ili pak tendenciji ka skladanju nizanjem uvijek nove građe.

Druga skupina skladba uglavnom obuhvaća djela nastala narudžbom pojedinih interpretata ili je kakva prigoda, odnosno izvanglazbeni sadržaj bio poticajem njihovu nastanku. Pritom je ponajprije riječ o višestavačnim ciklusima suitnoga tipa, među kojima se izdvajaju *Pjesma stvorova*, monumentalna suita u devet stavaka i ujedno Klobučareva najopsežnija orguljska skladba, i *Partita »Ad Pavlinos«* na napjeve *Pavlinске pjesmarice*. U oba se ciklusa vješto kombiniraju skladatelju svojstveni kompozicijsko-tehnički postupci, jasno sačuvani i u okviru nešto popularnijega glazbenoga jezika. Zanimljivo, u izrazu »popularnijim« nije riječ ni o kakvu Klobučarevu uzmicanju od vlastitih skladateljskih postupaka, već ponajviše u naglašenoj melodioznosti, upotrebi modalnosti i donekle tonskom slikanju čime glazba postaje dostupnija široj publici. U prigodničarskim skladbama, dakako, zamjećujemo česte melodijske citate, reference na liturgijske melodije i gregorijanske napjeve, ali i upotrebu *glazbenoga kriptograma*, tehnike transformiranja slovne abecede u glazbenu abecedu, praksu kakvu susrećemo u orguljskim djelima Oliviera Messiaena i Mauricea Durufléa.

Posebna skupinu skladba čine zbirke kraćih skladba u obliku minijatura i preludija, kao i zasebne skladbe toga žanra koje svoju vrijednost nalaze u praktičnoj upotrebi tijekom liturgijskih obreda te u koncertnom vidu. Njima kontrastiraju sklad-

be velikoga formata koncipirane u cjelovitom luku – prva *Passacaglia*, iz 1952., i druga *Passacaglia*, iz 1988. godine. Usporednim sagledavanjem tih dviju skladba na najbolji se način ocrtava prijedeni put u skladateljskom razvoju Anđelka Klobučara: ne samo glede emancipacije disonance (intervala sekunde, kvarte i septime, kao autoru omiljenih intervala), već i u svojevrsnoj emancipaciji orguljskoga zvuka u glazbenom kontinuumu kakav pruža upravo ta karakteristično orguljska forma.

O novom izdanju Klobučarevih djela za orgulje

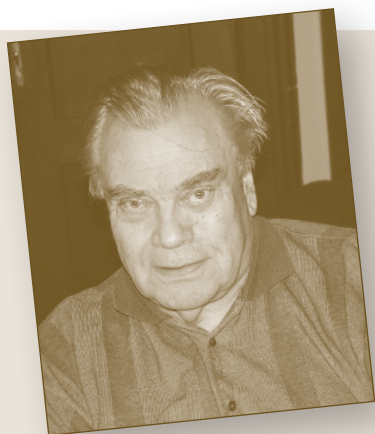
U pripremi je novo izdanje Klobučarevih djela za orgulje nastalo u zajedničkome projektu Muzičke akademije i Instituta za crkvenu glazbu »Albe Vidaković«, ostvareno pod pokroviteljstvom Sveučilišta u Zagrebu, gdje je Anđelko Klobučar djelovao kao redoviti profesor, a od 2012. g. kao profesor emeritus. U posljednje je vrijeme zanimanje za Klobučarevim (orguljskim) opusom sve veće, pogotovo kad je riječ o sredi vanju dostupne građe i njezinu publiciranju. Tako je nakladnička kuća »Cantus« 2011. g. objavila presjek skladateljeva opusa na autorskomu albumu, a 2014. g. i novo notno izdanje *Pjesme stvorova*. Također, 2014. g. u izdanju »Croatie Records« izišao je i dvostruki nosač zvuka s izborom Klobučarevih orguljskih skladba, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti objavila je partituru *Muzike za orgulje i orkestar*, a Klobučarev opus sve je više predmetom istraživanja i na sveučilišnoj razini.

U pripremi novoga izdanja Klobučarevih skladbi sudjelovalo je uredničko vijeće u sastavu: Mirta Kudrna, Miroslav Martinjak, Pavao Mašić, Elizabeta Zalović, pod čijim su vodstvom studenti Instituta za crkvenu glazbu fotografirali dio Klobučareva bogata opusa za orgulje. U tom su se služili svim dostupnim izvori-

ma: sačuvanim skladateljevim rukopisima, ručnim prijepisima drugih izvođača, tiskanim izdanjima u skladateljevoj vlastitoj nakladi, a važan uvid pružila je i zbirka izabranih skladba za orgulje u nakladi Kora prvostolne crkve zagrebačke iz 2001. godine. U razrješivanju dvojba umnogome je pomogao sam

skladatelj svojom odlukom o konačnoj inačici svake pojedine skladbe te nužnim ispravcima koje su uvrštene u novo izdanje. Na koncu, valja istaknuti kako je to notno izdanje još jedan korak u detaljnijemu proučavanju Klobučareva opusa, što je prije potrebno, zato ga s radošću predajemo javnosti povodom skladateljeva 85. rođendana.

KLOBUČAR O SEBI

Ja s glazbom živim. Ne razmišljam o tome što ću napisati i kako, hoću li za života skladati deset skladbi ili ne, kao što to neki sebi zacrtaju. Ja sam stvarno počeo skladati jer sam počeo svirati.

Ja redovito sviram. I sve što sam zapisao, zapisao sam da se podsjetim tijekom sviranja. Obilježje mojih skladbi jest formalna preglednost... Jer glazba je stvar koja mora imati svoj početak i kraj, svoj način razmišljanja. Bez forme se ne može.

Vrijeme u glazbi? Ne znam. Kod mene sve proizlazi iz moje glazbe. Sloboda u metričkom izmjenjivanju dvodobne i trodobne mjere možda proizlazi iz prirodnog slijeda. Ne bih rekao da je gregorijanski koral svemu kriv, više se radi o utjecaju Francuza, možda Messiaena najviše.

Kod mene to proizlazi iz tako jednog prirodnog pulsa. Taktna crta uvijek sugerira uokvirivanje u određene ritmičke formule.

Ja nisam uopće mislio na način *cluster*a. Ne znam. *Cluster* je sam po sebi jedna ploha koja je statična, a moje su konstrukcije malo pokretnije, prozračnije... Za mene su orgulje više koloristički instrument, kako ih uostalom i Francuzi koriste, a ne kao kod Nijemaca (npr. Hindemitha ili Nepomuka Davida), koji su skloni polifonim oblicima i čvrstim formama.

(Hana Breko: *Kompozicijsko-tehničke značajke skladbi za orgulje Anđelka Klobučara*, diplomski rad, Zagreb, 1992.)

***

Ono što je zapravo sve preokrenulo je, kad sam negdje u rujnu 1945. slušao Mladena Stahuljaka na orguljama. Za taj sam koncert slučajno saznao, jer je on tada jedini imao *oglašeni* koncert. To je bilo ono doba, nakon 1945. i nisu se smjeli javno oglašavati koncerti u crkvama. Stahuljak je bio prozvan »suradnikom okupatora«, jer je bio na studiju u Leipzigu, na studiju kod Günthera Ramina, ondašnjega kantora i orguljaša crkve sv. Tome, pa je, po povratku, izgu-

bio pravo na normalni rad. Svirao je u kavani i katedrali, to mu, naravno, nije teklo u staž. Sve do negdje 1950. uopće nije imao građanska prava. No, zašto to govorim: tada sam ga slušao i uvidio da je on jedini koristio registre kao boje, čisto koloristički, jer se do tada, se sve sviralo »sivo«, to je bila takva škola... Kolander, Dugan. Sve crkve su imale orgulje, no pitanje je u kakvom su stanju bile. Mislim da su se neke od njih danas malo poboljšale, jer jedno je vrijeme neutralni zvuk dominirao. No, to nije ničija krivica, nego je to bilo jednostavno stoga što su mnoge orgulje bile tomu prilagođene. Primjer je za to crkva sv. Marka. U njoj su orgulje, kad su se u 19. stoljeću postavljale, bile čak interesantnije po zvuku nego kasnije. Kasnije se to sve nekako niveliralo, čak nije bilo više miksture, nego su stavili kornet kao kombinaciju miksture i jezičnjaka. Tako da su tada svugdje više zvučale jednako, kao harmonije i forte, ali od boja nije bilo ništa. Stahuljak je prvi postavio »osam« i »dvostopni« ili čisti jezičnjak neopterećen s ostalim registrima: čisto koloristički.

(Eva Kirchmayer-Bilić: *Svake orgulje imaju svoju priču*, Hrvatsko slovo, 3. prosinca 2010.)

***

Zašto me to tako iznenadilo? Zato jer je u našem području dominirala crkvena glazba koja je bila, kako bih rekao, ostvarivana po zvuku u berlinskoj školi za crkvenu glazbu, a to znači da se nije isticala boja registara niti mogućnosti različitih karaktera registara, nego se išlo jednim

neutralnim zvukom, pa su najprije bili iskorišteni svi osnovni registri, zatim oni alikvotni redom, tako da je uvijek bila razlika samo u dinamici, a sve je bilo jedna neutralna, reklo bi se, siva boja instrumenta. Berlinska škola je utjecala i na Austriju, i na Mađarsku, i kod nas; svi koji su učili i samostalni bili i

koji nisu prolazili nikakve škole, oni su bili na taj način upućeni u zvuk orgulja. I, naravno, da kad se pojavio Stahuljak, onda je to bilo nešto posve novo i zato sam se ja počeo približavati i težiti za sviranjem orgulja.

(Anđelko Klobučar, *orguljaš, skladatelj, akademik: njim samim*, audioportret, autorica: Giga Gračan, HRT, 2013.)

POPIS ORGULJSKIH DJELA ANĐELKA KLOBUČARA

Orgulje solo

Božićni preludiji (oko 1950.) *
Passacaglia (1952.)
Toccata (1959.) *
Pet preludija (1963.) *
Suita alleluistica (1964.)
Triptychon (1965.)
Prva sonata (1966.)
Druga sonata (1968.)
Pièce en mosaïque (1969.)
Fantazija i Toccata (1971.)
Skladbe za vjenčanje – Intrada i Finale (1973.)
Četiri minijature (1974.)
Dva preludija (1974.)
Freske (1974.) *
Pet stavaka (1974.) *
Hommage à Cecchini (1976.)
Preludij, interludij i postludij (1976.)
Zdrava o Maria, koralna predigra (1977.)
Epithalam (1977.)
Musica festiva (1980.)
Treća sonata (1981.)
Pjesma stvorova (1981.)
Suita (1984.)
Koralna fantazija (1984.) *
Vitrail (1986.)
Jubilatio (1987.) *
Concertino za orgulje, gudače i timpane (1987.), obrada za orgulje solo
Passacaglia (1988.)

Offrande à Marie (1988.)
Partita *Ad Pavlinos* na napjeve Pavlinske pjesmarice (1989.)
Intrada, pastorala i toccata (1994.)
Božićne minijature (1995.)
Intrada, arioso e toccata na himnu Sv. Dujma (1995.)
Collage (1995.)
Finale (1995.)
Cantabile e Scherzo (1996.)
Preludij (1996.)
Preludiji za orgulje (1997.)
Minijature za orgulje (1998.)
Partita na napjev *Uskrsnu Isus doista* (1998.)
Intrada, arioso i toccata na napjev *Divici Mariji* (1998.)
Postludij (1998.)
Rondo (1999.)
Koncert za orgulje solo (2001.)
Triptih B-A-C-H (2004.)
Toccata i fuga *Danijel Drilo* (2005.)
Partita za orgulje (2005.)
Fantazija na napjev *Zarana on je ko preteča Kristu* (2007.)
Hommage à BACH (2012.)
Preludij, canzona i finale (2013.)
Tokata (2013.)
Fantazija (2014.)
Varijacije (2014.)
Drugi triptih (2015.)
Usred svoda nebeskoga, preludij (2015.)

Orguljski duo

Intrada, canzona i ricercare za orguljski duo (2009.)
Balada za orguljski duo (2009.)
Božićni triptih (2012.)

Orgulje u komornom sastavu

Canzona za rog i orgulje (1968.)
Sonata za rog i orgulje (1970.)
Diptih za rog i orgulje (1982.)
Arioso i allegro za rog i orgulje (1990.)
Arioso e allegro za alt-trombon i orgulje (1990.)
Kvintet za orgulje i gudački kvartet (1995.)
Scherzo za orgulje i sopran (1996.)
Koncert za orgulje i timpane (1997.)
Trio za violinu, rog i orgulje (1999.)
Andante za violinu i orgulje (1999.)
Suita za trubu i orgulje (2009.)

Orgulje i orkestar

Koncert za orgulje i simfonijski orkestar (1983.)
Muzika za orgulje i simfonijski orkestar (1987.)
Concertino za orgulje, gudače i timpane (1987.)
*Skladbe koje se zasad smatraju izgubljenima.